

KLAGANDE

██████████ ██████████
██
██████████

Ombud: ██████████
Vuxenpsykiatri söder
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

MOTPART

Socialnämnden i Kalmar kommun
Box 834
391 28 Kalmar

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Växjö's dom den 28 april 2015 i mål
nr 3848-14, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa
funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kamrätten förklarar, med ändring av underinstansernas avgöranden,
att ██████████ har rätt till personlig assistans.
2. Kamrätten överlämnar handlingarna i målet till Socialnämnden i
Kalmar kommun för en beräkning av omfattningen av den beviljade person-
liga assistansen.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att hon ska beviljas personlig assistans. Hon åberopar två intyg, den 7 maj 2015 respektive den 18 december 2015, av överläkaren ██████████ och kuratorn ██████████ intyg den 23 juni 2015 av specialistläkaren i psykiatri ██████████ intyg den 9 november 2015 av överläkaren ██████████ samt intyg den 11 november 2015 av leg. psykologen ██████████

Socialnämnden i Kalmar kommun motsätter sig bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. ██████████ har förmåga att kommunicera och själv uttrycka sig, vilket talar ytterligare för att det stöd och hjälpbehov som hon har inte förutsätter ingående kunskaper om henne. Insatser enligt LSS är frivilliga vilket innebär att de inte kan utföras med något tvång. ██████████ ██████████ har beslut om bostad med särskild service i form av gruppbostad. Beslutet verkställs idag i servicebostad, men det skulle vara möjligt att verkställa det i en gruppbostad. Detta skulle kunna tillgodose de tillsynsbehov som påtalas. ██████████ har haft gruppbostad tidigare men upplevde att personalen var för nära henne. De stöd- och hjälpbehov som hon har för sina grundläggande behov är inte av den karaktär och omfattning som berättigar till personlig assistans enligt LSS.

Kammarrätten har inhämtat yttrande från Socialstyrelsen.

UTREDNINGEN I MÅLET

I den av ██████████ åberopade *medicinska utredningen* i kammarrätten anges i huvudsak följande.

På grund av ██████████ diagnoser och funktionshinder finns det en hög risk för att hon dör av svält eller självmord. Hon har ständiga självmordstankar och det finns en hög risk för att hon skadar sig själv. Hon har vid

flera tillfällen försökt begå självmord. ■■■■■■■■ behöver aktiv tillsyn på grund av sin medicinska problematik, då hon styrs helt och hållet av tvångstankar och självaggressivitet. Hon har behov av tillsyn av övervakande karaktär och som förutsätter att de personer som gör detta har ingående kunskaper om hennes problematik. Från sjukvårdens sida har upprepade försök gjorts att ombesörja vistelse på behandlingshem, så att hon ska kunna skrivas ut från slutenvården. De behandlingshem som har kontaktats i detta syfte har svarat att ■■■■■■■■ är alltför sjuk för att kunna lämnas ensam och för att klara av de krav som ställs vid vistelse på behandlingshem. ■■■■■■■■ är inlagd på avdelning för sluten psykiatrisk tvångsvård. En utskrivning från sjukhus i hennes nuvarande tillstånd skulle innebära öppen psykiatrisk tvångsvård. Villkoren för en sådan öppen vård skulle vara att hon tar emot kommunala insatser i form av personlig assistans eller motsvarande. Personlig assistans dygnet runt är den enda möjligheten för ■■■■■■■■ att på sikt ha ett fungerande liv utanför sjukvården.

I Socialstyrelsens yttrande den 13 maj 2016 uttalas i huvudsak följande.

Kommunen har ett ansvar för insatser enligt LSS till personer med psykiska funktionsnedsättningar även när behoven är stora och gäller om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Detta innebär att en person kan ha rätt till LSS-insatser även om han eller hon t.ex. får öppen psykiatrisk tvångsvård eller annan psykiatrisk vård i öppna former. Av handlingarna i målet framgår att ■■■■■■■■ har en psykisk funktionsnedsättning på grund av sina diagnoser i form av anorexia nervosa, instabil personlighetsstörning och allvarligt självskadebeteende. På grund av sina diagnoser löper hon en konstant risk att utsätta sig för livshotande situationer. Hon är således i behov av ständig övervakning så att hon inte utsätter sig själv för allvarlig skada eller begår självmord. Hon är i behov av professionell stöttning så att hon kan avledas och motiveras till att avbryta sina tvångshandlingar och för att få sina basala behov av mat och sömn tillgodosedda. För att kunna hjälpa henne krävs förutom kunskap om de olika diagnoserna även kunskap om

hur just hon fungerar och hanterar sin sjukdom. Eftersom [REDACTED] döljer sitt mående och undviker att söka hjälp är det viktigt att kunna läsa av henne och förstå hur man ska bemöta henne så att hon tar emot stödet och därmed hindra en försämring. Hennes behov av tillsyn är därmed ett grundläggande behov. [REDACTED] har, förutom behov av behandling, således ett stort behov av annat stöd. Att landstinget och kommunen samarbetar kring personer som har behov av både hälso- och sjukvård och kommunala insatser är viktigt.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Det är ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS. Frågan i målet är om det tillsynsbehov hon har till följd av sin psykiska funktionsnedsättning är av sådan aktiv, närmast övervakande, karaktär och dessutom förutsätter sådana ingående kunskaper om såväl henne som funktionshindret att det är fråga om ett grundläggande behov. Detta är en förutsättning för att hon ska kunna beviljas personlig assistans, eftersom hon i rent fysiskt hänseende klarar av sin personliga hygien samt att äta, klä på och av sig och att kommunicera med andra (jfr även rättsfallet HFD 2015 ref. 46). Det är alltså fråga om hon behöver sådan annan hjälp som avses i 9 a § LSS.

Mot bakgrund av den utredning som finns i målet anser kammarrätten att [REDACTED] behov av tillsyn är av sådan övervakande karaktär och förutsätter sådan kännedom om inte endast hennes sjukdomstillstånd utan även henne själv att fråga är om ett grundläggande behov. Kammarrätten finner vidare att hennes grundläggande behov av hjälp är av sådan omfattning som krävs för att hon ska anses ha rätt till personlig assistans.

Det bör i första hand ankomma på Socialnämnden i Kalmar kommun att göra en närmare beräkning av omfattningen på den beviljade personliga

assistansen. Handlingarna i målet ska därför överlämnas till socialnämnden för en sådan beräkning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Göran Mattsson och Evalotta Grip (referent) har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Helen Landström

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I VÄXJÖ****DOM**
2015-04-28
Meddelad i
VäxjöMål nr
3848-14**KLAGANDE**

[REDACTED]

MOTPART

Socialnämnden i Kalmar kommun
Box 834
391 28 Kalmar

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämndens i Kalmar kommun beslut den 16 oktober 2014

SAKEN

Personlig assistans enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Kalmar kommun (socialnämnden) avslog genom det överklagade beslutet [REDACTED] ansökan om personlig assistans. Beslutet motiverades med att den tillsyn som [REDACTED] är i behov av inte bedöms kunna beaktas som ett grundläggande behov utan avser andra personliga behov.

Socialnämnden anför bl.a. följande. Rätten till personlig assistans enligt LSS är avsedd att omfatta personer med stora och varaktiga funktionshinder och som behöver hjälp med att klara sin hygien, på- och avklädning, förflyttningar, att inta måltider, att kommunicera med andra eller har behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). [REDACTED] klarar självständigt av att utföra moment i samband med sina grundläggande behov. Hon kan i samband med att hon hamnar i förvirringstillstånd behöva visst praktiskt stöd, men har till största delen behov av muntliga instruktioner. Hennes främsta behov är upplevelsen av att hon behöver någon som kan guida och begränsa henne i vardagen samt stötta henne i att upprätthålla en struktur i vardagen. Hon har även behov av tillsyn och stöd vid de tillfällen hon drabbas av förvirringstillstånd och kramper. För att en person ska beviljas aktiv tillsyn på grund av psykiskt tillstånd krävs det enligt Försäkringskassans vägledning 2003:6 s. 113 ett utåtagerande aggressivt beteende samt en risk för allvarliga konsekvenser, dvs. risk för att personen skadar föremål, andra personer eller sig själv. Enligt praxis krävs även att denna risk uppstår med en viss frekvens, det vill säga att någon ofta behöver gripa in för att förhindra incidenter eller att aggressiviteten är mycket lättväckt, oförutsägbar och våldsam. Aktiv tillsyn kan också beviljas på grund av medicinsk problematik när personen inte själv kan uppmärksamma när detta tillstånd inträffar och självständigt hantera situationen. Tillsynen förutsätter kunskap om sjukdomen som sådan, om personen och om hur sjukdomen yttrar sig hos

den enskilde. Det krävs även viss frekvens och allvarlighetsgrad i problematiken. För att ett tillsynsbehov ska beräknas som ett grundläggande stödbehov förutsätter det att stödbehovet kräver annan hjälp som förutsätter ingående kunskap. I [REDACTED] fall handlar det om risken att hon skadar sig själv. Hon har behov av stöd för att hantera sin ätstörning, samt stöd då hon drabbas av kramper och förvirringstillstånd. Av utredning och intyg i målet framgår dock inte att den personal som ska arbeta med [REDACTED] [REDACTED] behöver ingående kunskaper om henne för att hon ska få sina stödbehov tillgodosedda.

[REDACTED] överklagar socialnämndens beslut. Hon anför bl.a. följande. Hennes funktionsnedsättning är av sådan omfattning att hon behöver ständigt hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov. Det krävs särskild kunskap om den hjälp hon behöver för att tillgodose behoven. Vidare hänvisar hon till det intyg som sänts in av behandlande överläkare [REDACTED] [REDACTED] och kuratorn [REDACTED]. Av intyget framgår bl.a. följande. [REDACTED] har under flera år haft boende med särskild service men har trots insatsen återkommande försämrats så att hon behövt vårdas i slutenvård psykiatrisk tvångsvård. Det har skett vid flera tillfällen under 2014. Hon har genomgående haft svårt att ta ansvar för sitt dagliga liv och vid försämringarna saknat förmåga att ta emot erbjuden vård. I slutenvården har [REDACTED] [REDACTED] främst fått hjälp i form av omvårdnad bestående i tillsyn, måltidsstöd och begränsningar av sjukdomsrelaterade beteenden. [REDACTED] är väl medveten om sina problem men saknar förmåga att stå emot tvånget att inte äta, motionera extensivt, framkalla kräkningar med mera. Det krävs en ingående kunskap om [REDACTED] som person och om de sjukdomar hon har för att kunna förebygga och stötta och därmed förhindra försämring. Personalstödet kring [REDACTED] har fungerat sämre när hon inte haft tillgång till ordinarie personal. I fråga om måltider har [REDACTED] inga som helst fysiska svårigheter vad gäller matintag, men hennes svåra ångest medför att hon inte ser något behov av att äta eller laga mat. Vidare behövs

en kännedom kring de mängder hon rent fysiskt klarar av att äta på grund av att matstrupen är opererad. [REDACTED] har vid stabilt mående inga problem med förflyttningar med behöver hjälp att begränsa sig ifråga om motion och promenader. Det är viktigt att stödet ges av ett begränsat antal personer med kännedom om [REDACTED] och hennes psykiska och somatiska sjukdomstillstånd.

Socialnämnden vidhåller sitt beslut och anför huvudsakligen följande. Det framgår inte av [REDACTED] intyg på vilket sätt det skulle behövas ingående kunskaper för att tillgodose [REDACTED] stödbehov. De stödbehov som framgår av utredning och läkarintyg bedöms inte vara av den karaktär att det krävs ingående kunskaper för att [REDACTED] ska få sina behov tillgodosedda.

[REDACTED] har yttrat sig i målet den 16 januari 2015 och anför bl.a. följande. Hon bor i ett serviceboende och får där stöd åtta timmar per dag. Mer stöd kan hon inte få av boendet. När hon är hemma får hon kraftig ångest och panik som får henne att gå ut och gå timme efter timme, det spelar ingen roll om det är dag eller natt. Om hon inte kan gå ut blandar hon röror som gör att hon kräks tills hon inte orkar längre. På grund av sina skador på magsäcken och på grund av sin sjukdom behöver hon få stöd av ett begränsat antal personer som känner henne och kan ge henne trygghet. Det måste vara någon hon litar på för att hon ska kunna lämna över ansvaret för situationen. Många i personalen ser inte på henne när hon mår dåligt, hon kan då dölja sitt dåliga mående för dem och sätta igång med sina självdestruktiva beteenden när de har gått. När hon får sina förvirringsepisoder blir hon en fara för sig själv och måste läggas in. Hon klarar inte av att handla eller förbereda mat till sig själv eftersom det ger henne så mycket ångest. Hon behöver även tillsyn på natten eftersom hon sover dåligt och vaknar med panikkänslor som tvingar henne att gå ut och gå. Serviceboendet kan inte erbjuda detta.

Tf överläkare [REDACTED] och kurator [REDACTED] skriver i yttrande den 12 januari 2015 bl.a. följande. [REDACTED] är diagnosticerad med anorexia nervosa av handikappande karaktär och emotionellt instabil personlighetsstörning. Hon har sedan oktober månad 2013 större delen av tiden vårdats ineliggande med psykiatrisk tvångsvård, då varje försök till utslussning eller utskrivning snabbt lett till försämring av hennes mående. [REDACTED] styrs helt och hållet av tvångstankar kring maten och en otrolig rädsla för att gå upp i vikt. Hon klarar inte av att ta hand om sig själv. Hon låter bli att äta, övermotionerar och framkallar kräkningar vilket leder till livshotande viktnedgång, förvirringsepisoder och krampanfall. Hon behöver personal som känner henne och kan stötta henne dygnet runt, vilket inte tillgodoses i hennes nuvarande boende. Det finns en stor risk för att [REDACTED] dör av svält eller självmord om hon inte får stöd med de dagliga aktiviteter som beskrivs i 9a § LSS.

I yttrande från den 14 januari 2015 skriver psykolog [REDACTED] bl.a. följande. Hon har sedan den 4 mars 2014 psykoterapeutisk kontakt med [REDACTED] som innebär att de träffas två gånger per vecka. Hon bedömer att [REDACTED] behöver stöd dygnet runt för att inte försämrats vid vistelse utanför slutenvården. [REDACTED] tillstånd bedöms innebära en påtaglig risk för allvarlig skada och död både på grund av hennes låga kroppsvikt och självdestruktiva handlingar.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Enligt 7 § LSS har den som tillhör personkretsen i 1 § rätt till insatser i form av särskilt stöd och service enligt 9 § 1-9, om han eller hon behöver sådan hjälp i sin livsföring och om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska tillförsäkras goda levnadsvillkor genom insatserna.

Till de insatser som kan beviljas hör enligt 9 § 2 LSS biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans. Med personlig assistans avses enligt 9 a § LSS personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Personer med psykiska funktionshinder kan i vissa speciella fall vara berättigade till personlig assistans. Det kan komma i fråga då karaktären och omfattningen av det psykiska funktionshindret medför behov av hjälp med de grundläggande behoven till exempel när den enskilde är ur stånd att klara sin hygien eller få i sig mat (prop. 1995/96:146 s. 13 och 1995/96: SoU15). Behov av tillsyn av övervakande karaktär har i praxis ansetts kunna utgöra ett grundläggande behov (se RÅ 1997 ref. 23 I, RÅ 1997 not. 26 och RÅ 2000 not. 97). Det gäller dock inte sådan tillsyn som avser aktiverings- och motivationsinsatser (jfr RÅ 2003 ref. 33 och RÅ 2009 ref. 57). Den som har behov av assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt (andra personliga behov).

Av underlaget i målet framgår att [REDACTED] tidigare har ansetts tillhöra personkretsen som omfattas av rätt till insatser med stöd av LSS. Frågan i målet är om hon uppfyller förutsättningarna för insatsen personlig assistans enligt LSS. För att [REDACTED] ska bedömas göra detta måste en prövning göras av de hjälpbehov som har föranlett ansökan.

Av ansökan och övrigt underlag i målet framgår att [REDACTED] har förmåga att rent praktiskt tillgodose sina grundläggande behov ifråga om personlig hygien, på- och avklädning och måltider. Hennes hjälpbehov beskrivs bestå dels i ett behov av tillsyn dag- och nattetid för att förhindra henne från att utföra självskadande handlingar, dels i behov av stöd med

måltider och stöd vid förvirringsattacker. ■■■■■ behov av tillsyn beskrivs i ansökan och yttranden visserligen föreligga mer eller mindre konstant, men framförallt utgörs av att någon finns till hands som inger henne upplevelsen av att någon annan har ansvaret för henne och genom uppmaningar får henne att avstå från att skada sig själv. Förvaltningsrätten finner att dessa behov av stöd och tillsyn är att likställa med behov av aktiverings- och motivationsinsatser. Det föreligger således inte något hjälpbehov ifråga om de grundläggande behoven. ■■■■■ uppfyller därmed inte förutsättningarna för att vara berättigad till personlig assistans. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1D)

Elisabeth Lewin

I avgörandet har nämndemännen Carl-Gustav Arvidsson, Gustaf Bergström och Per-Inge Olsson deltagit.

Föredragande: Kerstin Sidenvall Karlgren

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.